

گردشگری ۲ (شهاداد کویر لوت)

اهداف: ارتقا هوش طبیعتگرا، ارتقای هوش هندسی فضایی،
ارتقا هوش کلامی

مدت زمان اجرای کاربرگ : ۴۵ الی ۵۵ دقیقه

رده سنی : ۷ سال به بالا

ترجیح جنسیتی: مناسب برای دختران و پسران

فضای پیشنهادی برای اجرای کاربرگ : گوگل میت

پیش از اجرای کاربرگ به کودک گفته می‌شود که قرار است به گردشگری برویم و سفر مجازی هیجان انگیزی داشته باشیم. هنگام شروع گردشگری ابتدا ویدئو شهاداد ۱ پخش می‌شود تا کودک دورنمایی از مکانی که قرار است از آن بازدید کند بدست آورد. برای کودک توضیح می‌دهیم که کلوت های شهاداد گرم ترین نقطه زمین است. سپس فایل اسلایدها باز می‌شود و همزمان با نمایش اسلایدها همدرس با زبانی ساده (متناسب با سن کودک) مطالب مربوط به هر اسلاید را به کودک ارائه می‌دهد. توصیه می‌شود تا جای ممکن توضیحات مربوط به هر بخش را همراه با پرسش، گفت و گو و تشویق کودک به اظهار نظر پیش رود و از میان پیشنهادات مطرح شده برای هر اسلاید متناسب با علائق، سن و شخصیت کودک مواردی گزینش شود و به اجرا درآید.

اسلاید ۱: از کودک می‌خواهیم استان کرمان و سیستان بلوچستان را روی نقشه پیدا کند و ببیند همسایه این استان ها چه استان هایی هستند. از کودک بخواهیم استان خودش را پیدا کند و فاصله ی تقریبی خودش با این استان ها را تخمین بزند.

اسلاید ۳ و ۲ : شهاداد یکی از بخش‌های شهرستان کرمان از استان کرمان ایران می‌باشد. این منطقه در ۸۷ کیلومتری شمال شرق شهر کرمان جای دارد. شهاداد از جنوب غرب به مناطق کوهستانی و سردسیر سیرچ و از شمال شرق به مناطق کویری و گردشگری پکری از قبیل کلوت متصل است. (از کودک بخواهیم معنی کلوت را حدس بزند)

اسلاید ۵ و ۴: کلوت به برجستگی های بین شیارهای U گفته می‌شود. یک صافی در رأس این برجستگی ها وجود دارد که در سمت مقابل باد این برجستگی یک سطح شیبدار تیز قرار گرفته است. این اشکال در اثر رسوبات و فرسایش های بسیار قدیمی و نرم دریاچه ها به وجود می‌آیند و به شکل تپه های فرسایشی به نظر می‌آیند. بنابر باور برخی، کلوت از دو واژه "کل" به معنای آبادی و "لوت" که نام همین منطقه یعنی دشت لوت، تشکیل شده است. «لوت» در زبان بلوچی که از زبان‌های شمال غربی ایران محسوب می‌شود، به معنای برهنه، بی‌آب و علف، تشنه و خالی از

همه چیز است و هم تراز واژه «لات» قرار می‌گیرد که با کمی اغراق، به توصیف ویژگی‌های مناطق بیابانی می‌پردازد. وسعت کلوت های شهداد کرمان ۱۱ کیلومتر مربع بوده و حدود ۲۰ هزار سال پیش در اثر فرسایش باد و آب شکل گرفته اند.

اسلاید ۶: شاید تصور این موضوع که آب‌های جاری در منطقه لوت وجود داشته باشد، سخت به نظر برسد؛ اما این موضوع واقعیت دارد و جالب است بدانید که تعداد این روان‌آب‌ها، خصوصا در مناطق حاشیه‌ای کویر، کم نیست. چهره بسترهای خشکیده رودها و فرسایش زمین در چاله مرکزی رود، نشانگر وجود رودهایی پرآب و باستانی در گذشته این منطقه است.

اسلاید ۷ و ۸: وجود رودخانه دائمی شور در گرم‌ترین منطقه جهان به شگفتی‌های دشت لوت بسیار افزوده است. سرچشمه‌های این رودخانه در خارج از منطقه مورد مطالعه است که از ارتفاعات خراسان جنوبی و خوسف سرچشمه می‌گیرد و از بخش شمالی وارد استان کرمان می‌شود. (به اسلاید نقشه برگردید و از کودک بخواهید مسیر آب را حدس بزند) در طول مسیر با اضافه شدن آب‌های خروجی از ارتفاعات راور، مسافتی حدود ۲ هزار کیلومتر را طی می‌کند تا پس از گذشتن از کناره غربی گندم بریان، در بخش شمالی کلوت‌ها به چاله شور ختم شود. مساحت حوضه آبریز این رودخانه در حدود ۷۳ هزار و ۷۶۰ کیلومتر مربع است. . علت بیش از حد شور بودن آب این رود عبور آن از دل کویرها است که در این حین مقادیر زیادی از املاح و نمک را در خود حل می‌کند.

اسلاید ۹: در مناطق شرف کویر لوت، جانورانی که نسبت به بی‌آبی مقاوم هستند، زندگی می‌کنند.

اسلاید ۱۰: گورکن عسل خوار: گورکن عسل خوار یکی از خطرناک‌ترین حیوانات روی کره زمین است، مفهوم ترس برای این حیوان وجود ندارد و او دائما با شکارچیان چند برابر خود مانند شیرها و کفتارهای وحشی روبرو می‌شود. استقامت گورکن عسل خوار در هنگام درگیری نیز بسیار بالاست و آنقدر به نبرد ادامه می‌دهد که دشمن از کار خود پشیمان شود. این حیوانات بسیار باهوش هستند و زمانی که فرار غیرممکن باشد با تمام وجود و بدون ترس با هر حیوان مهاجمی وارد نبرد می‌شوند. به این حیوان لقب نترس‌ترین جانور روی زمین و جنگجوی بدون رقیب را داده‌اند. جثه گورکن عسل خوار به اندازه گورکن است، اما آناتومی آن مشابه یک راسوی بسیار بزرگ است. غذای مورد علاقه آن‌ها عسل است و نام آن‌ها هم به همین دلیل انتخاب شده است. آرواره‌های پر قدرت این حیوان اجازه خوردن لاک‌پشت را هم به آن می‌دهد. حشرات، قورباغه‌ها، مارمولک‌ها، پستانداران کوچک، پرندگان و تخم پرندگان و غذاهای گیاهی از جمله میوه‌ها و ریشه‌ها از دیگر منابع غذایی این حیوان هستند.

اسلاید ۱۱: در آفریقا رودک‌های عسل خوار با پرنده‌ای به نام پرنده عسل‌یاب (Honey guide bird) همزیستی دارند. این پرنده با یافتن کندوی عسل، از آنجا که به تنهایی قادر به استفاده از عسل نیست، شروع به خواندن آواز می‌کند. رودک عسل خوار به این آواز جذب شده و کندو را یافته و پس از دور کردن زنبورها هر دو مشغول خوردن عسل می‌شوند.

اسلاید ۱۲: اکراس سیاه، پرنده مهاجر (صحبت درباره ی مهاجرت و پرسش درباره ی جانداران مهاجر دیگری که کودک می‌شناسد) از لارو حشرات، حشرات، نرم‌تنان، سخت پوستان، دوزیستان، خزندگان و ماهی‌های کوچک تغذیه می‌کند. بسیار اجتماعی است و در طول سال در دسته‌های کوچک به سر می‌برد و به ندرت به تنهایی دیده می‌شود. پروازش با بال زدن‌های به نسبت سریع و مستقیم است و در پرواز گردن و پاهای خود را کشیده نگاه می‌دارد.

اسلاید ۱۳: موش دوپا جانور شگفت انگیزی است که شباهت بسیار زیادی به کانگرو دارد. در موقع خطر با جست هائی متجاوز از ۱ متر بصورت زیگزاگ و با سرعتی که گاهی به ۴۵ کیلومتر در ساعت می رسد فرار می کنند. طول عمر دوپاها نسبتا زیاد است که گاهی به شش سال می رسد. معمولا دو ماه از زمستان به خواب زمستانی می روند. این چونده کمیاب و نادر بوده و نسل آن در خطر انقراض فرار دارد. (در صورت امکان در آپارات ویدئویی از نحوه ی پریدن این جاندار به کودک نشان دهید)

اسلاید ۱۴: کاراکال/ سیاهگوش : سیاهگوش تکزی و به شدت قلمروطلب است. عمدتاً شبگرد و شبکارند ولی گاهی، به ویژه در نواحی خنک تر، در روز هم دیده می شوند. سیاهگوشها در مناطق خشک قلمرو وسیعی دارند. اوایل غروب و صبح زود فعالیت بیشتری دارد.

این گربه بسیار باهوش است بطوری که در گذشته ایرانیان آن را اهلی و برای شکار پرندگان و پستانداران استفاده می کردند. از پستانداران کوچک، پرندگان و تخم و جوجه آنها، خزندگان، ماهی، قورباغه، حشرات و حیوانات اهلی از قبیل مرغ و خروس، بزغاله و گاهی مواد گیاهی تغذیه می کند. برای شکار طعمه ابتدا دزدانه به آن نزدیک می شود، سپس با چند پرش طعمه خود را می گیرد.

اسلاید ۱۵: این پرندگان کوچک اندام، ساکنین همیشگی سرزمینهای خشک و بیابانی هستند و در آنجا از کرم و دانهها تغذیه می کنند و زندگی می کنند. زاغهای بور استاد استتار کردن هستند و با توجه به رنگ کرم، قهوه‌ای و نخودی خود به خوبی می توانند هنگام خطر، خود را هم‌رنگ محیطشان کنند. حتی آشیانه‌هایی که توسط زاغ بور ساخته می شود همانند محیط اطراف است و تشخیص دادن آن در میان بوته‌های کوبیر کار دشواری خواهد بود. آشیانه‌های زاغ بور لزوما روی درخت‌های مرتفع ساخته نمی شود و می توان بسترهای کوچکشان را در میان قیچ‌ها نیز مشاهده کرد. قیچ درختچه‌های همراه با انشعابات چوبی فراوانی هستند که یکی از محل‌های اصلی اسکان زاغهای بور به شمار می رود.

اسلاید ۱۶ : ما مهم‌ترین ویژگی که زاغ بور را نسبت به پرندگان دیگر به ویژه کلاغ‌ها متمایز می کند، زیبایی و صدای دلنشینان نیست، بلکه عدم تمایل این پرندگان کوچک به پرواز کردن است. زاغهای بور عمدتاً در زمین هستند و به غیر از پریدن و پروازهای کوتاه از روی شاخه‌های قیچ و درختان، از بال‌های خود برای پرواز استفاده نمی کنند. حتی هنگام احساس خطر یا فرار نیز این پرندگان دودیدن را به پرواز ترجیح می دهند. به همین علت است که زاغ بور به عنوان تنها پرنده منحصر بومی ایران شناخته می شود. زیرا پرندگان برخلاف چهارپایان از این توانایی برخوردار هستند که مسافت‌های طولانی را با بال‌های خود پرواز کرده و به طبع در مرز دیگر کشورها مشاهده شوند، اما از آنجایی که زاغ بور تمایلی به پرواز کردن ندارد و در بازه‌های مختلف فواصل زیادی را طی نمی کند، زیستگاه این جانور تنها در ایران خلاصه شده است.

اسلاید ۱۷: جانداران دیگری که در مناطق قابل زیست دشت لوت زندگی می کنند: از چپ بالا: لاک پشت، عقرب، آگامای سروزی، روباه شنی

اسلاید ۱۸: فلامینگو، مار ، غزال

اسلاید ۱۹: می گویند هرکس یک بار افسون آسمان کوبیر شود، دیگر تا پایان عمر از آن رها نخواهد شد. مناطقی که معمولا دارای آب وهوای خشک و بیابانی و دارای کوبیر و کوهپایه می باشند مناسبترین مکان برای رصد آسمان است چرا که دارای آسمانی صاف تر و با آلودگی جوی پایین تری می باشند.

اسلاید ۲۰: جادوی ستارگان بر پرده نیلگون آسمان کویر چشم‌اندازی فوق‌العاده از زیبایی پدید می‌آورد که هر انسانی را مسحور خود می‌کند. زیبایی نهفته در شب‌های پرستاره کویری سالها است که در لای کتاب‌های نویسندگان و شاعران رسوخ کرده است، اما درک این همه زیبایی تنها در صورتی برایتان حاصل می‌شود که خود از نزدیک آن را مشاهده کنید. تماشای آسمان پرستاره شب به دور از نورهای مزاحم مصنوعی در هیچ جای دیگر به‌اندازه تماشای آن‌ها در کویر لذت‌بخش نیست. هر گوشه کویری در این سرزمین، جایی برای رصد ستارگان و کهکشان‌ها است.

اسلاید ۲۱: ایران بهشت باستان شناسی دنیا است. سرزمینی که مردمان سخت‌کوشش حتی در دل کویر هم تمدن برپا کرده‌اند. شاید تصور این موضوع سخت باشد که روزگاری در پنج هزار سال پیش در نزدیکی کویر لوت شهری وجود داشت که از رونق و آبادانی برخوردار بود. این شهر دیر زمانی نقش بسیار مهمی در حیات و اقتصاد مردمان باستان و مناطق همجوار ایران ایفا کرده است. مردمان این شهر تنها به کشاورزی متکی نبودند و به فعالیت‌های صنعتی، تولیدی و صادرات هم می‌پرداختند. باستان شناسان حدس می‌زنند این شهر باستانی همان شهری باشد که امروزه آن را به اسم شهداد می‌شناسیم. در زبان فارسی شهداد به عنوان اسم پسرانه کاربرد دارد و به معنای داده‌ای از سمت شاه یا هدیه شاه می‌باشد. در شهداد به دلیل مناسب نبودن شرایط و محدودیت زمین‌ها برای کشاورزی، فعالیت‌های صنعتی و تولیدات آن از رونق بالایی برخوردار بوده و بخش مهمی از اقتصاد مردمان این شهر را تشکیل می‌داده است. نزدیکی معادن مس که در فاصله‌ی ۸ - ۱۵۰ کیلومتری شهداد قرار دارند نیز به این نوع کارها کمک کرده است. در این شهر کارگاه‌های فلزکاری وجود داشته که از چهار مجموعه ساختمانی تشکیل شده و از آن‌ها کوره‌های ذوب فلز، قالب‌های ریخته‌گری، ابزار و آلات مرتبط با ذوب فلز و سرباره‌های فلزی به دست آمده است.

اسلاید ۲۲: نمایی از قلعه شفیع آباد شهداد

اسلاید ۲۳: قدیمی‌ترین پرچم فلزی در جهان با عنوان درفش شهداد در این منطقه کشف شده است. (از کودک درباره معنی کلمه درفش می‌پرسیم) درفش شهداد کهن‌ترین درفش یافت شده در ایران است که اکنون در موزه ملی نگهداری می‌شود در پایان فیلم شهداد ۲ را برای کودک پخش می‌کنیم و از کودک می‌پرسیم کدام بخش از سفرش به کویر لذت بخش تر بوده است و اگر قرار بود انتخاب کند دوست داشت درباره کدام بخش اطلاعات بیشتری داشته باشد. در نهایت از او می‌خواهیم از مشاهداتش نقاشی بکشد و یا یک صفحه درباره آن بنویسد (بسته به سن کودک).